

bəyovu Şərqiñ dahi bəstəkarı, xalqına dünyı şöhrəti götürən sənətkar", Yusif Məmmədliyevi-alınlılar diyan Ordubadın dünyı şöhrəti dahisi, Lütfi Zadən-in-qeyri-solis mənətiqin atası, azərbaycanlı dahi, Vəsim Məmmədliyevi müdriklilik, dəhiliy və insanlıq zirvəsi na görə düzgün və sevdiyim şəxsiyyət" adlanırmışdır.

Müəllif "Nəticə əvəzi"nda: Kitaba dahiłər, faktlar və müdriklərin zəngin yaşarı dünyasının qonağı olmaq, bu zənginliyindən fayda almaq na qədər gözəlmiş! Mənim qonaqtım bələdir", kimi ümumiləşdiricili nəticə vermişdir.

Kitabın üstünlüyü bir də ondadır ki, müəllif haqqında danışdıgi şəxsiyyətlər barəde oxucuya lazımi təsəssürat formalasdır. Onların ömürlerinin hədər getməsini dərk edirən. Doğrudan da, "Mənalı yaşınanmış bər bir ömür uzun ömürdür" (Leonardo da Vinçi).

"Dahilərin, müdriklərin və fətəh-lərin həyat dərsləri" kitabına uyğcam və məzmunlu mütəddimən yazan prof. Cahangir Məmmədinlinin sözüllər ilə deşək, bu kitab həqiqətən, insani kamilləşməyə, müdrikləşməyə səsləyir. Onu oxuyub başa çatdıranda hər kəs özündə bir mənəvi zənginlik hiss edir.

İstifadə edilmiş adəbiyyat

1. Abbasov V. Dahilərin, müdriklərin və fətəh-lərin həyat dərsləri. Bakı: Təhsil, 2010, 576 s.
2. Abbasov V. Liderlik fəlsəfəsi. Bakı: Təhsil, 2004, 204 s.
3. Mirzəcanzadə A. İxtisasa giriş. Bakı: BDU, 1990, 368 s.

Summary Choosing the way of being perfect and wise

The correspondence member of National Academy of Science, the Doctor of Chemistry, Professor Vagif Abbasov's book is dedicated to the life and activity of nineteen people known as genius, conqueror and wise in the world. The people, who read this book devoted to the great people- Profi Muhammed, Attila, Ibn Sina, Osman Gazi, Congucror Muhammed, Emir Teymur, Isaac Newton, Ataturk, Heydar Aliev, Theodore Roosevelt and so on realize that it is necessary not only to learn the history but also to draw the moral.

Резюме

Выбор зрелости и мудрости
В книге члена-корреспондента
НАНА; доктора химических наук,
профессора Вагифа Аббасова говорится о жизни и деятельности девятнадцати личностей, которых цивилизация знает, как мудрых покорителей и гениев из книги, которая посвящена жизни таких великих людей, как пророк Мухаммед, Аттила, Авиценна, Осман Гази, Насирaddin Tusi, Фатих Мехмет, Амир Теймур, Исаак Ньютона, Ататюрк, Гейдар Алиев, Теодор Рузвельт. Читатели делают вывод, что наряду с изучением истории надо брать счастье и пример у нее.

İngiltərədə təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası

Həbib Zərbəliyev

Təhsil Nazirliyi Akkreditasiya şöbəsinin müdürü,
filologiya elmləri doktoru, professor

Təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası təcrübəsinə öyrənmək məqsadıla Təhsil Nazirliyinin bir qrup əməkdaşı İngiltərədə sefərdə olmuşdur.

Avropanın en böyük ölkələrindən biri olan İngiltərədə geniş məktəb şəbəkəsi fəaliyyət göstərir. Birinci Mərkəzi Krallığın 17 000 ibtidai məktəbində 4 milyon, 3 200 orta məktəbində 3,3 milyon, 1000 xüsusi məktəbdə 86 000 və 2 400 özəl məktəbdə 580 000 şagird təhsil alır.

İngiltərədə təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası ilə təhsilde standartların idarə edilməsi təşkilatı (Ofsted) məşğul olur ki, o ölkədə təhsil alanlarıñ bilik və bacarıqlarının standartlarıñ müəyyən edən bir təşkilat kimi təminir. Bu təşkilat uşaqların və gənclərin yüksək səviyyədə himaya olunması üçün çalışır, istənilən yaş qrupunun nümayəndələri üçün fasiləsiz təhsili inkişaf etdirir. Onun əsas məqsədi təhsil müəssisəsi barədə ədalətli qərar qəbul etmək və ictimaayıti həqiqətə uyğun məlumatlandırmaqdır. Ofstedin xidmətlərinən faydalanan bütün müəssisələr, eləcə də digər istifadəçilər.

lər və təchizatçılar öz fikirlərini onunla sərbəst şəkildə paylaşa və hər hansı məsələyə dair ona öz təkliflərini vərə bilərlər.

Ofsted öz hesabatları və gördüyü bütün işlərin nəticələri barədə dövlət orqanlarına deyil, bilavasitə Parlamentə məlumat verir. Bu təşkilatda yeni hazırlanmış təhsil və məfətlişlik barədə aktlardan görünür ki, onun fəaliyyətində aşağıdakılardır mütələq öz əksini tapşırımdır: xidmət sahələrinin təkmilləşdirilməsinin təşkili, xidmətlərin onların istifadəçilərinin məracaqlarına uyğun tərtib, bütün növ xidmətlərin səmərəliyinin; keyfiyyətinin və ödəniş məbləğə uyğunluğunun təmin edilməsi.

Təftişlər çərçivəsində Ofsted öz nəticələrini nəşr etdirməklə yanaşı, onları öz elektron səhifəsində yarışdır. Təftişlərin nəticələri, hesabatlar, statistik göstəricilər və müvafiq tövsiyələr bu sənədlərdə öz əksini təpdir.

Ofsted qeyri-hökumət təşkilatıdır və heç kimə üstünlük vermadən şəffaf və ədalətli hesabatlar hazırlayaraq materialları Təhsil Departamentinə, Parlament Komissiyasına və ictimaayıyyətə

taqdim edir. Teşkilatın işçi heyeti 2000 nəfərdən artıqdır. Onları 355 nəfəri ali məfətişlər, 785 nəfəri isə digər məfətişlərdir. Ali məfətişlər Ofstedin ümumi məfətiş sisteminin inüsayon qismını təşkil edir və işə bir-başa bu təşkilatın özü tərəfindən qəbul edilirlər, təhsil, sosial rifah, uşaqlara qayğı və yaşlıların təhsili məsələsində əsaslı təcrübəyə malikdirlər, onlar Ofstedin bütün yoxlamalarında iştirak edirlər, bu təşkilat daxilində müxtəlif xarakterli işlər (mənecərlilik, keyfiyyət təminatçılığı, mütəxəssis məsləhətçiliyi, təhsilin müxtəlif sahələri üzrə məsləhətçilik) həyata keçirirlər, o cümlədən Teştiş Xidməti təchizatçılarının işinə nəzarət edilir. Əlavə məfətişlər işə Teştiş Xidməti təchizatçıları tərəfindən qəbul edilirlər, yarım ştat, hir ştat və ya ştatdan kənar çələbi hələrlər. Onlar təftişləri həyata keçirirlər və istanislən təftiş qruplarına üzv ola bilərlər, həm də ali və orta məktəblərdə, müslimlərin ilkən hazırlığı sahəsində təcrübəyə malik olurlar, kurikulum haqqında inüas biliklərə, on son yeniliklərə və qanunvericilik sahəsində yeniliklərə hələd olmalıdır.

Ofstedin işmə 2000 nəfərdən artıq əlavə məfətiş də cəhəl olunur. 2009-2010-cu illərdə 32000 təftiş aparılmışdır. Teşkilatın illik hüdəsi təxminən 214 milyon funt sterlinq təşkil edir.

Ofsted aşağıdakı xidmətləri təftiş edir və ya təzimləyir: ailə tipli məktəblər, mərkəzər və uşaq evləri, dövlət məktəbləri, bəzi özəl məktəblər, uşaqlar və ailələr üçün Məsləhət Mərkəzi, uşaq və gənclər göstərilən xidmətlər, övladlıq qəbul və himyadərliqlə məşğul olan təşkilatlar, əlavə təhsil, illik müslimli hazırlığı, dövlətin

maliyyələşdirirdiyi yaşıllar üçün təlimlər və həbsxanalarda təlim.

Təftişin məqsədi. Məktəblərin təftiş onları fəaliyyətinin səmərəliliyinin və məqsədyönlü işinin xarici qiymətləndirilməsi deməkdir. Ofstedin təftiş 3 əsas funksiya yerinə yetirir: valideynləri / himayədarları məarifləndirir, dövlət katiblərini (Parlamenti) məktəblərin işi haradə məlumatlaşdırır, minimum standartların gözənləşməsini təmin edir, maliyyənin səmərəlili istifadəsinə əminlik yaradır; özəl məktəblərin işi hətəvlükda təhsili sahəsinin inkişafına dəstək verir.

Təftişin nöticələri. Məfətişlər məktəblərin başlıca xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq dördpilli qiymətləndirir: mətbəti edirlər: 1-ci dərəcə - əla, 2-ci dərəcə - yaxşı, 3-cü dərəcə - qənətbəxş, 4-cü dərəcə - qeyri-qənətbəxş.

Aşağıdakı hallardan hər hansı hiri olduqda inəktəbin fəaliyyəti qeyri-qənətbəxş hesab edilir: sağidlərin nöticələri, məktəbin davamlı inkişaf imkanları, məktəbin hərəkat imkanlarının yaradılması və diskriminasiyanın aradan qaldırılması istiqamətində söyləri, təchizatın əsas aspektinin qeyri-qənətbəxş olması, təhlükəsizlik prosedurlarının səmərəsizliyi.

Müstəqil məktəblər məfətişliyi isə bu özəl məktəblər və kolleclərə təhsilin keyfiyyətini qiymətləndirir. Onun hüdəsi özəl məktəblərin öðüdkərli rüsumları hesabına maliyyələşdir. Təşkilat Birləşmiş Krallıqda 2500 özəl məktəbdən 200-nü təftiş edir. O, təftiş, barədə xəbərdarlığı məktəbə həs gün əvvəl göndərdir. Sonra həs məfətiş təftişə haslayaraq məktəbin hüquqi fəaliyyətini araşdırır. Bundan hir ay sonra təftiş komissiyası

işə başlayır. Komissiya öz işində məktəbin təqdim etdiyi özüñütləhil hesabatından istifadə edir. Təftişin son üç günü ərzində Komissiya müvafiq hesahat hazırlayır. Üç həftə ərzində isə o, təftişin nöticəsi barədə məktəbə və Təhsil Departamentinə məlumat verir. Təftişin nöticəsi çox pis olduqda məktəbin lisənziyası ləğv oluna və ya onun idarə heyəti dəyişdirilə bilər.

Təftiş aşağıdakı prinsiplərə osaslanır: məktəbin öz məqsədlərinə nail olmasının, haradə hesahat veriləməsi; hüquqi-normativ sənədlərin riayət olunması; məktəbin sağidlərinin sağlamlığıının, təhlükəsizliyinin qorunması, comiyətdə layiqli yer tutması, istedad və həcarçlarının inkişaf etdirilməsi, haradə hesahat təqdim edilməsi; məktəblərin təkmilləşdirilməsi və inkişafına dəstək veriləməsi; valideynlərin, məktəblərin və Müstəqil Məktəblər Assosiasiyanın əhəmiyyətli hesahatlarla təmin edilməsi; mümkin olduğú hallarda digər təftiş təşkilatları ilə əməkdaşlıq edilməsi; təftiş zamanı məktəblərin özüñütləhil hesahatlarının nəzərə alınması; təftişlərin ixtisaslaşmış və yüksək təcrübəli məfətişlər tərəfindən aparılması; təftiş zamanı müstəqil rəylərin nəzərə alınması.

Təftişlər əlaqədar məktəb üçün təlimat hazırlar. Təlimatda aşağıdakılardan əks etdirilir: məfətişlərin işinin yüksək səviyyədə təşkil edilməsi, onların məktəbdə işinin asanlaşdırılması, o cümlədən müsahidə və müsahibələr aparması üçün onlara lazımi yardım göstərilməsi; məktəb haqqında şəhəf və əhəmiyyətli məlumatlar verilməsi, sualların aydın cavablandırılması; mü-

fətişlər və təftiş prosesi haqqında məlumatların məxfiliyinin təmin olunması.

Təftiş və hesabatların keyfiyyətinin təminatı üçün aşağıdakı principlərə istinad edilir: müslim heyətinin və sağidlərin işinin obyektiv müsahidəsi, təftiş rəylərinin faktlara əsaslanır, hesabatların obatlı və hərətərəfi tərtibi, hesabatda hütün müftiyyət Heyətinin roynının əks etdirilməsi, faktlərin hir-hiri ilə ziddiyət təskil etməsi, təlimatlıri riayət olunması, üstünlük hərətlərin və təkmilləşdirilməsinə ehtiyac olan sahələrin aydın şəkildə əks etdirilməsi.

Təftiş prosesində müxtəlif fakturadan istifadə edilir: dörsərlərin müsahidə edilməsi, sağidlərlər ünsiyyət, məktəb direktoru və onun müvafiqi ilə səhbat, sənədlərin və özünütəllil hesabatlarının təhlili, son təftişin qərarının müktəbin golcoğr fəaliyyətinə tösürü.

Məktəbin uğur göstəriciləri sağidlərin təhsil, istedad və həcarçlarının keyfiyyəti, sağidlərin şəxsi inkişafının keyfiyyəti və idarəetmənin keyfiyyəti ilə müyyətəldirilir.

Təftiş aşağıdakı sahələri əhatə edir: təhsilin keyfiyyəti (kurikulum, təlim), sağidlərin mənəvi, sosial, mədoni, əxlaqi inkişafı, sağidlərin rifahı, təhlükəsizliyi və sağlamlığı, işçi heyəti uyğunluğu və təminatı, yaşayış şəraiti və məskunlaşma, informasiya təminatı, şikayətlərin nəzərə alınması.

İn (Eton) Kolleccinə apanılmış təftişin nöticələrinə osasən hazırlanmış hesabata kollec haqqında ümumi məlumatlardan əlavə aşağıdakı məsələlər daxil edilmişdir:

— Kolleccin məqsədi: Təhsilalan-la dənəvəyi, hərətərəfi təhsil verməklə

onların yalnız İhn Kollec daxilində deyil, həm də dünya səviyyəsində biliklərini nümayiş etdirmələrini təmin etməkdər.

- Kollecin vəzifəsi: Təhsilalanla-
ra müştəqil düşünmə vərdişləri öyrə-
mek, onları mənvi zənginliyi, yüksək
əxlaq göstəricilərinə yiyəldirməkdir.

- Kollecin idarəetmə sistemi ən
yüksək standartlara cavab verir və
onun üstünlüyü besab olunur.

- Əsas diqqətin özünütünlüliyə yö-
nolmasa, Kollecdə idarəetmənin ən
yüksək göstəricilərindən xəbər verir.

- Kollecin rəhbərliyi tərəfindən
səmərəli idarəetmə həyatə keçirilir.

- Məktəbin idarəetmə sisteminə
bəc bir nöqsan aşkar edilməmişdir.

- Şagirdlərin əldə etdiyi biliq
göstəriciləri yüksəkdir.

- Son tətvişdən sonra şagirdlərin
təhsil və qabiliyyət göstəriciləri müs-
təsna səviyyədə inkişaf etmişdir.

- Şagirdlərin təlim və tərbiyə
göstəriciləri yüksəkdir.

- Bütün mərhələlərdə təhsilalan-
ların təhsilə olan maraqlı artır, yüksək
axıtanı və tədqiqat bacarıqları özünü
bürzüra verir.

- Təhsilalanlar milli və beynəl-
xalq olimpiadalarında yüksək göstərici-
lər nümayiş etdirirlər.

- Şagirdlərin mənvi, əxlaqi və
mədəni səviyyəsi çox yüksəkdir.

- Onlar kollektivə asanlıqla uy-
ğunlaşa bilir, bəmənin istənilən məv-
zuda asanlıqla müsahibələr təşkil edir-
lər.

- Kollecin maddi - texniki bazası
müsəvir standartlara cavab verir. İnfor-
masiya və kommunikasiya texnologiyalarından
fəsiləsiz istifadə şagirdlərin
bu sahədə olan biliq və bacarıqlarını
yənləşdiririlir.

daha da artırır. Kollecin kitabxanası
nümunəvidir. Müsiqi sahəsində təhsil
alan şagirdlər üçün Kollec bütün müsə-
vir müsiqi alətləri ilə təchiz olmuşdur.

Kollecə verilmiş tövsiyələr: müs-
təqil düşünmə və təlimin inkişafını da-
vam etdirmək, informasiya-kommuni-
kasiya texnologiyalarının ən son nai-
liyyətlərini tətbiq etmək, işçilərin qiy-
mətləndirilməsi sisteminə yaratmaq.

Keyfiyyətin təminatı agentliyi
(QAA) qurum 1997-ci ildə yaradıl-
mışdır. Qurumun idarəetmə şurası var-
dır. Şuranın tərkibinə direktorlar, tələ-
bələr və müxtəlif təşkilatların nüma-
yəndələri daxildir. Onun idarəetmə he-
yəti 1500 nəfərdən ibarətdir. Bütçəsi
11 milyon funt sterlinq təşkil edən bu
agentliyik universitet və kolleclərin üzv-
lük bəqqı, eləcə də ali təhsil müsəssə-
lərinə maliyyə dəstəyi göstərən xüsusi
təşkilatlarla müqavilələr asasında ma-
liyyələşir.

Keyfiyyətin Təminatı Agentliyi həm də dövlətdən maliyyə
alan, lakin müştəqil fealiyyət göstərən
qurumdur. O, dövlət ali təhsil müsəssə-
lərinin və 6 özəl universitetin öz
üzərinə göttürdükəli vəzifələri necə
yerinə yetirdiklərini və həmin təhsil
müsəssələrində təhsilin keyfiyyətini
qiyətləndirir. Bundan başqa, Agentliyik
dövlətdən maliyyə alan digər ali
təhsil müsəssələrində de keyfiyyətin
qiyətləndirilməsi ilə məşğul olur.

Dövlətin sifarişi ilə onun apardığı qiy-
ətləndirmənin nəticələri asasında ali
təhsil müsəssələrinə bacalavri, magistr
və fəlsəfə doktoru dərəcələri üzrə kadr
həzirlığı şəhəriyyəti verilir. Mütəxəssis
bazarlılığı aparanlıq ixtisaslar isə uni-
versitətlərin özərləri tərəfindən müs-
yənləşdirilir.

Keyfiyyətin qiymətləndirilməsinə
aşağıdakı prosedurlar daxildir: təhsil
müsəssəsinin şəraitinin (maddi texni-
ki bazasının) qiymətləndirilməsi, kadr
potensialının qiymətləndirilməsi, təhsil
müsəssəsinin statistiki göstəricilərinin
öyrənilməsi, tələbələrin biliyinin
qiymətləndirilməsinin nəticələrinin
öyrənilməsi, təhsil müsəssəsinin özü-
nützülüləh hesabatının təhlili, təhsil
müsəssəsinin daxili meyarlarının və
onların yerinə yetirilməsi vəziyyəti-
nin öyrənilməsi, Keyfiyyətin Təminatı
Agentliyinin müəyyənləşdirdiyi me-
yarların yerinə yetirilməsi vəziyyəti-
nin öyrənilməsi.

Ali təhsil müsəssələrində keyfiyyə-
tin qiyətləndirilməsi prosesi alt
ıldan bir həyata keçirilir. Təhsil müsə-
ssəsinin hər bir sahəsi ayrıldıqda qiy-
ətləndirilir. Qiyətləndirilmənin nəticələri ilə
bağlı bu qurum tərəfindən
geniş besabat hazırlanır və besabatda
nöqsanları aradan qaldırılması ilə
bağlı tövsiyələr də öz əksini təpər. Hə-
sabat təhsil müsəssəsinə təqdim olun-
ur və ictimaliyətə açıqlanır. Təhsil
müsəssəsi qiyətləndirmənin nəticə-
sindən razi olundıqda məhkəməyə mü-
racət edə bilər.

Qiyətləndirmənin nəticəsi mənfi
oludurda təhsil müsəssəsi çatışmazlıq
ların aradan qaldırılması ilə bağlı Key-
fiyyətin Təminatı Agentliyinə xüsusi
program təqdim edir. Agentlik bir il-
dən sonra yenidən bəmin məsələyə bax-
ır. Əgər çatışmazlıqlar aradan qaldır-
ılmazsa, Agentlik təhsil müsəssəsinini
maliyyələşdirən quruma müvafiq şika-
yat məktubu göndərir.

Keyfiyyətin Təminatı Agentliyi ali
təhsil müsəssələrinin öz öbdəliklərini
na dərəcədə yərino yetirmələrini

müyyəyen edir, eyni zamanda onların
inkişafını təmin etmək üçün müxtəlif
təcrübələr təklif edir. Təşkilat həmçinin
məlumat kitabçaları naşır etdirərək
təhsil müsəssələrində ali təhsil sis-
temlərinin səmərəli inkişafını təmin
edir, tələbələrin yüksək keyfiyyətli
təhsil əldə etmələri üçün şərait yara-
dır.

Keyfiyyətin Təminatı Agentliyinin
faaliyyət dairəsinə aşağıdakılardır daxilidir:
universitələrdə təhsilin keyfiyyətin
qiyətləndirilməsinin təşkilatı, ali
təhsil müsəssələrinin standartlara ca-
vab verməsini əks etdirən hesabatların
dorci, akademik infrastrukturla yanaşı,
universitələrin öz standartlarına cavab
verməsi və keyfiyyətin səviyyəsinin qo-
ruyub-saxlaması barədə kitabçaların
naşır, akademik standartlar və keyfiyyə-
tin təminatı üçün mövcud maraqlar
dairələrinin araşdırılması, universitələr-
lərə müxtəlif dərəcələrin verilməsi ilə
bağlı məsləhətçi xidmətinin göstəril-
məsi, Avropa məkanı və daha geniş
beynəlxalq aləmlə iş aparılması.

Keyfiyyətin Təminatı Agentliyi
2009-cu ildə Oksford Universiteti tə-
rəfindən əpanlan qiyətləndirmənin
nəticələrinə əsasən hazırladığı besab-
atda aşağıdakı müddələr diqqəti
cəlb edir:

- Universitetin təklif etdiyi diplo-
mların indi və galəcəkdə də akademik
standartlara uyğunluğuna əminlik
vardır.

- Universitetin təlim imkanları-
nın keyfiyyətinə əminlik vardır.

- Ötan qiyətləndirmədən indi-
yədək olan dövrə keyfiyyətin idar-
edilməsi sahəsində ciddi irəliləyiş ol-
muşdur.

- Doktorantlar üçün yaxşı infrast-

rukut yaradılmışdır.

— Üniversitətin verdiği təhsilin keyfiyyəti və diplomların standartları barədə açıqladığı məlumatlar tamdır və həqiqətə uyğundur.

Oksford Universitetinə verilmiş tövsiyələr: Üniversitedə təhsil alan bütün şəxslər üçün bərabər imkanlar yaradılmasına səmərəl nəzarət mexanizmini tətbiq etmək, təhsilalınların ərizə və şikayətlərinə baxılmasına işini təkmilləşdirmək və məlumatların onlar üçün əlcətan olmasına nail olmaq, tələbələrin göstəricilərinin monitorinqi və aşağı göstəricilərin səbəblərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə tələbə informasiya sistemini inkişaf etdirmək, imtahanların nəticələrinə əsasən gender sahəsindəki problemləri araşdırmaq, imtahanlara ənardan cəlb olunmuş imtahangötürənlərin besabəlləri üçün vahid format tətbiq etmək, qiymətləndirilmiş kurs işlərinin müəllimlər tərəfindən gec təqdim olunmasına görə cəza mexanizmi müəyyən etmək.

Britaniya Akkreditasiya Şurası (BAC) 1984-cü ildə yaradılmışdır. 27 ilə yaxın bir müddət ərzində fəaliyyət göstərən bu şura əzel məktəblərin öndəlikləri rüsumlar hesabına maliyyəlaşır. Şurานın tərkibində ekspertlərdən ibarət qurum fəaliyyət göstərir. Qurumun baş idarəetmə orqanı və müşahidəçilərdən ibarət qrupu vardır.

Britaniya Akkreditasiya Şurasının keçirdiyi akkreditasiya əzel ali və əlavə təhsil məüssisələrinə təklif edilən könüllü keyfiyyətin təminatı sistemidir. O, hər 3 ildən bir əzel təhsil məüssisələrini akkredite edir. Şura Birləşmiş Krallığın təhsilalınları 16

yaşından yuxarı olan 500-ə qədər təhsil məüssisəsini akkreditə edir. Qeyri-böyük təşkilatı kimi onun əsas məqsədlərindən biri ölkədə akkreditasiya sistemini yaratmaqla yanaşı, həm də müstəqil ali və əlavə təhsil məüssisələrinin standartlarını təkmilləşdirmək və yeniləşdirməkdir.

Britaniya Akkreditasiya Şurasının müstəqil ali təhsil və əlavə təhsil sektorları ilə bağlı uzunmüddətli təcrübəsi göstərir ki, onun yoxlamaları yalnız təhsil məüssisələrinin fəaliyyətində sadəcə çatışmazlıqları müəyyənləşdirməkdan ibarət deyil, həm də bu fəaliyyətin müəssisəsinin Nizamnaməsinin tələblərinə uyğunluğuna təminat verməkdən ibarətdir.

Göründüyü kimi, İngiltərə təhsil sistemini dair materialların öyrənilməsi, təhsilin və müəyyən nəticələrin çıxarılması, ümumi təhsil məüssisələrində keyfiyyətin qiymətləndirilməsi təcrübəsi digər ölkələr üçün də faydalıdır.

Аkkreditация учебных заведений в Англии

Резюме

В статье речь идет об осуществленных работах в области изучения международного опыта в целях аккредитации учебных заведений.

Accreditation of educational institutions in England

Summary

The article focuses on the work of learning international experience for the purpose of accreditation of educational institutions.

Kurikulum

Təhsildə maarifləndirmə işlərinin təşkili

Afət Süleymanova
Təhsil Nazirliyinin aparıcı məsləhətçisi

Elm və texnikanın inkişaf etdiyi informasiya əsərində ictimai, iqtisadi və sosial həyatımızda hər gün baş verən dəyişikliklər, Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq aləmdə nüfuzunun gündən-günə artırması təhsil sisteminin də qarşısında yeni vəzifələr qoyur. Cəmiyyətdə gedən köklü dəyişikliklərlə əyaqlaşmaq üçün təhsilin də əsaslı şəkildə dəyişdirilməsi zərurəti yaranır. Bu proses cəmiyyətdə davam etdirikcə, təhsilda də heç vaxt bitməyən prosesə çevrilir, onun daim yeniləşməsini və inkişaf etməsinə tələb edir. Bu səbəbdən "Təhsil sahəsində islahat Programı"nda təhsilin strukturu, məzmunu, maddi-texniki bazası, idarəetməsi və iqtisadiyyatında islahatların aparılmasına vacibliyə vürgünləndir və dövlətin təhsil sahəsində vürütdüyü siyaset əsaslı şəkildə müəyyənləşdi.

Bu gün Respublikamızda təhsil sahəsində müxtəlif istiqamətlərdə islahatlar bəyata keçirilir. Xüsusən Təhsil sisteminin maddi-texniki bazası gün-bögün inkişaf edir, yıldızları məktəb binasının tikintisi və müasir avadanlıqlarla təchiz edilməsi göz önündədir. Təhsilin məzmunundan dəqiq, real və işlək planlar üzrə addım-addım məqsədönlü islahatlar həyata keçirilmüşdür. Ali təhsil pilləsində kredit sistemi tətbiq edilməsinə, adəmباşına edilmiş sagirdyönümlü, nəticəyönümlü, tələbəyönümlü təhsil proqramları (kurikulumlar) tətbiq edilir, ümumi və tam orta səviyələr üzrə həmin proqramların (kurikulumların) hazırlanışlari matbuat vəsiti ilə ictiyəyyətin müzakirəsinə verilir. Müasir kurikulumları tətbiq ilkin mülliim hazırlığı və əlavə təhsil kimi mülliim kadr hazırlığı məsələləri də aktuallaşdırır ki, bu istiqamətdə də ciddi işlər aparılır. Hazırda kurikulum kurslarında təlimçi olaraq fəaliyyət göstərmək üçün paytaxtında və bölgələrdə 580 mütexəssis "Gyərəndə öyrəndən" kurslarından keçirilmiş (bu iş hələ də davam edir), 30 məsələ qədər mülliim kurikulum kursları alaraq əcni sənədlərin tətbiqi ilə məşğul olurlar. Məzmun islahatlarının uğurla həyata keçirməsi üçün məlumat mənbələri (dərsliklər, kitabxanalar, təhsil məqsədi daşıyan internet sahifələri) maliyyət etibarilə məzmunauyğunluq gözlənilməkən zənginləşdirilir, keyfiyyət baxımdan da sifarişçilərin (sagirdin, mülliimin, valideynin) tələblərinə cavab verması təmin edilir. Təhsil sisteminin idarəetməsi və təhsil iqtisadiyyatı sahəsində də ciddi işlər aparılmışdır. Ali təhsil pilləsində kredit sistemi tətbiq edilməsinə, adəmباşına